

S. Sayısı : 169

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkındaki 4515 sayılı kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Ulaştırma ve Bütçe Komisyonları raporları (1/162)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/773, 6/1074

16 . IV . 1947

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkındaki 4515 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 4 . IV . 1947 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başbakan

R. Peker

MADDE 1. -- Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğüne 4515 sayılı Kanunla 60 milyon liraya kadar gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmek hususunda verilmiş olan yetki, 4903 sayılı Kanunla, Bakanlar Kurulunca onanacak programına tevfikân çeşitli ihtiyaçlara tahsis edilmek ve yıllık ödeme miktarı 12 milyon lirayı geçmemek ve en çok on beş yılda ödenmek üzere 140 milyon liraya çıkarılmıştı.

Bu yetkiye dayanılarak, sözü geçen Genel Müdürlükçe şimdiye kadar 79 465 000 liralık çeşitli yüklenmelere girişilmiş ve 60 535 000 liradan ibaret bulunan mütebaki miktar için de gerekli yüklenmelere girişilmesi derderst bulunmuştur.

Ancak, bidayette 140 milyon lira ile sağlanmak üzere iş programı içine alınan Demiryolu ihtiyaçlarının, yabancı memleketler piyasalarında husule gelen fiyat farkları sebebiyle, aynı miktar ve yetki içinde sağlanmasına imkân görülememektedir.

Bu bakımdan programın tamamen tahakkuk ettirilebilmesi için;

Lira

204 200 000	Hariçten satın alınacak muharrik ve müteharrik edevata,
41 231 000	Atelyeler tesisatına ait olmak üzere ceman

245 431 000 liranın ilâvesiyle, 140 milyon liralık yetkinin yıllık ödeme miktarı otuz milyon lirayı geçmemek ve en çok yirmi yılda ödenmek üzere 385 milyon liraya çıkarılmasına zaruret hâsıl olmuştur.

Bu yüklenmelerden doğacak ödemelerin karşılığına gelince;

1947 yılında servise girecek olan yeni lokomotif ve vagonlarla Devlet Demiryolları Edevat Parkı takviye edilmiş olacağından; taşıma kapasitesinin bu sayede yılda 28 milyon tren kilometreye çıkacağı ümit olunmaktadır. 1946 yılının son Kasım ve Aralık aylarında elde edilen gelirin bu aylarda yapılan tren kilometre ile mukayesesinde, son tarifelere göre hasılâtın tren kilometreye düşen gelir miktarı 7, 18 liraya yükselmiştir.

Mütaakip yıllarda bu nispet muhafaza edilmek kaydıyla yapılabileceği umulan 28 milyon tren kilometreye nazaran 4903 sayılı Kanunla gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi için verilen yetkinin 385 milyona ve yıllık ödeme miktarının da 30 milyon liraya çıkarılması halinde bahsedilen artışla bu çıkarmalar tamamen karşılanmış olacaktır.

MADDE 2. — 4903 sayılı Kanunun ikinci maddesi, birinci madde gereğince girişilecek yüklenmeler için faizleriyle birlikte aynı miktarı yani 140 milyon lirayı geçmemek üzere, Ulaştırma Bakanlığının izni ile bono çıkarmaya Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğüne yetki vermekte idi.

Tasarımın birinci maddesi ile geçici yüklenmelere girişme yetkisi 385 milyon liraya çıkarılmış olduğundan bono miktarının da bu nispette artmış olması sebebiyle bu ciheti açıklamak için sözü geçen ikinci maddenin de değiştirilmesi gerekli görülmüştür. Bu hususları sağlamak amacıyla ilişik kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Ulaştırma Komisyonunun raporu

T. B. M. M.

Ulaştırma Komisyonu

Esas No. 1/162

Karar No. 12

29 . IV . 1947

Yüksek Başkanlığa

Devlet Demiryolları ve Limanları Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkındaki 4515 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunca 4 . IV . 1947 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan ve Komisyonumuza havale buyurulan kanun tasarısı, Komisyonumuzun 21 . IV . 1947 tarihindeki toplantısında, Ulaştırma Bakanı ve Devlet Demiryolları İşletme İdaresi temsilcileri hazır buldukları halde incelendi.

Gerekçesinde de belirtilmiş olduğu üzere, bu tasarının hazırlanmasını zaruri kılan sebebin: Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğünün muhtaç olduğu ve yabancı memleketlerden satın almak zorunda bulunduğu edevat ve tesisatın, bahsi geçen memleketlerde fiyatlarının yükselmiş olmasından ileri geldiği anlaşılmıştır. Bilindiği vechile, adı geçen Genel Müdürlük, bu maksat için, 24 . I . 1944 tarih ve 4515 sayılı Kanunla

60 milyon liralık bir salâhiyet almış ve fakat harbin sona ermesi ve dış memleketlerden satın alma imkânlarının artması üzerine bu salâhiyeti 22 . V . 1946 tarih ve 4903 sayılı Kanunla 140 milyon liraya çıkarılmıştı. İmdi, yeni tasarı ile bu miktar 385 milyon liraya çıkmaktadır. Ve yıllık ödeme haddi de 12 milyon liradan 30 milyon liraya yükselmektedir.

Devlet Demiryolları İdaresi, ödemedeki bu artışı, 1947 yılında servise girecek olan yeni lokomotif ve vagonlarla taşıma kapasitesinde husule gelecek ferahlığın sağlayacağı gelir fazlasıyla karşılayabileceğine kaanidir.

Komisyonumuz da, verilen izahatla bu kanaate katıldığından tasarının aynen kabulüne oybirliğiyle karar vermiştir.

Ancak; bu vesile ile komisyonumuz, şu veya bu ihtiyaçlarının tedariki için yabancı memleketlere kalabalık heyetler göndermek ve bu heyetleri bazan pek uzun sürelerle o memleketlerde do-

laştırmak usulünün hemen bütün Devlet idare ve müesseselerine sirayet etmiş bir moda haline gelmiş olmasının halkımız tarafından iyi karşılanmadığını Hükümetin dikkat gözü önüne sermeği ve dış memleketlerden mubayaa işlerinde Devletin o memleketlerde mevcut temsil teşkilât ve organlarından istifade edilmesini ve heyet göndermenin ancak pek zaruri hallere hasrolunmasını ve bu takdirde de aynı heyetin mütaaddit idare ve müesseselerin ihtiyaçlarının tedarikine memur kılınmasını temenni etmeği yerinde ve faydalı mülâhaza etmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna veril-

mek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Ulaştırma Komisyonu Başkanı	Sözcü	Kâtip
Çoruh	Kars	Erzurum
A. R. Erem	Ş. Karacan	S. Altuğ
Çanakkale	Edirne	Kayseri
B. Gökçen	M. E. Ağaoğulları	F. Seler
Kütahya	Niğde	Ordu
A. Bozbay	V. Sarıdal	Dr. V. Demir
Ordu	Samsun	Sivas
H. Gökdalay	Y. Kalgay	H. Işık
	Kocaeli	
	F. Balkan	

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas Na. 1/162

Karar No. 81

31 . V . 1947

Yüksek Başkanlığa

4515 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkında Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunca kabul edilerek Başbakanlığın 10 Nisan 1947 tarih ve 6/1074 sayılı yazısıyla Yüksek Meclise sunulan ve komisyonumuza havale buyurulan kanun tasarısı, Ulaştırma Komisyonu raporiyle birlikte komisyonumuzda Ulaştırma Bakanı Şükrü Koçak ve Maliye Bakanlığı Adına Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürü hazır oldukları halde incelendi.

Tasarı, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmeye girilmesi hususuna dair hükümleri ihtiyacı eden 4515 sayılı Kanunda yüklenme haddi ile senelik ödeme haddi miktarlarının bugünkü ihtiyaç ve icaplara uygun bir şekilde yükseltilmesi maksadıyla Hükümetçe hazırlanmıştır.

Bilindiği üzere 24 . I . 1944 tarihli ve 4515 sayılı Kanun, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünün ihtiyacı olan hat, köprü, liman, iskele, atelye, santral, istasyon, hangar, depo, emniyet teçhizatı, tesisat ve şebeke üzerinde telefon hatlarının yaptırılması, kurulması, genişletilmesi, yenilenmesi ve kuvvetlendirilmesi ve muharrik ve müteharrik vasıt-

larla deniz vasıtaları ve takım ve tezgâh satılması için senelik ödeme miktarı sekiz milyon lirayı geçmemek üzere altmış milyon liraya kadar gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye ve bunlar karşılığında bono çıkarmaya ilgili makamları yetkili kılıyordu.

Harbin sona ermesi üzerine, Hükümetçe hazırlanan ihtiyaç programının uygulanabilmesi için yüklenmeye girişme yetkisinin 140 milyon liraya ve yıllık ödeme haddinin 12 milyon liraya çıkarılması gerekli görülmüş ve 22 Mayıs 1946 tarih ve 4903 sayılı Kanunla bu hususta gerekli hükümler kabul edilmiştir.

Komisyonca verilen bilgilerden anlaşıldığına göre verilen yetkiye dayanılarak tasarının hazırlanmış tarihe kadar 79 465 000 liralık yüklenmelere girilmiş ve iş programında geri kalan kısımlar için de teşebbüsler ve konuşmalar yapılmaya başlanmıştır.

Harb sonunda, ihtiyacımız olan muharrik ve müteharrik vasıtalar, tesis cihazları ve malzemelerin memleket dışında satın alınması ve imal ettirilmesi hususundaki güçlükler arasında, başarı sayılacak neticeler elde edilmekle beraber, bir taraftan harbden sonra dış memleketlerde bu gibi malların fiyatlarında görülen büyük

yükseliş diğer taraftan Türk parası kıymetinin ayarlanması sebebiyle döviz fiyatlarındaki artışlar sebebiyle, ihtiyacımızın programda derpiş edilen para ile temini mümkün olamayacağı ve programın uygulanması için daha 245 milyon liraya ihtiyaç hâsıl olduğu anlaşılmıştır. Hükümet bu sebeplerle, inceleme konusu olan kanun tasarısını Büyük Meclise sunmuş bulunmaktadır.

Harb yılları içinde gerek askerî nakliyatı gerek yolcu ve eşya nakliyatını temin işini mahdut vasıtalarla son takatine kadar çalıştırılmak suretiyle ve büyük sıkıntılar içinde, gören Demiryollarımızın acele ihtiyaçlarını harbin sona ermesi üzerine sağlama zarureti açık bir hakikattir. Bugüne kadar muharrik ve müteharrik vasıtalar ihtiyacının mühim bir kısmı başarı sayılacak surette ve çeşitli kredilerden faydalanma imkânları da temin edilerek, satın alınmış veya ısmarlanmış bulunmaktadır. Dünya şartları, iş programının geri kalan kısımlarının sağlanmasını, memleketin iktisadi gelişmesi imkânlarını karşılama bakımından da bir başarı sayılacak durum arz etmektedir. Demiryolları İdaresinin ihtiyacın geri kalan kısımlarını da temin için gayretleri yanında, şebekenin geçen yıllara nazaran artan bir nakliyat ve binnetice artan bir gelir sağlaması memnuniyetle kayda şayandır.

Filhakika iş programının geri kalan kısımları için ümit verici sonuçlar verebilecek teşebbüsler devam etmektedir.

Diğer taraftan 1945 yılında 21 milyon tren kilometrelik bir çalışma imkânını bulan şebeke, 1946 yılında çalışma kabiliyetini 22 milyon tren kilometreye çıkarılmış ve 1947 yılının ilk üç ayında geçen yıla göre % 15 fazlalık sağlayan çalışma kabiliyeti, 1947 yılında çalışmanın 25 - 26 milyon tren kilometrelğe çıkacağını göstermiştir. Önümüzdeki günlerde ye-

ni gelecek vasıtalar ve tamir atelyeleri cihazları ile takviye edilecek şebeke kudretinin, daha büyük bir inkişaf imkânını bulacağı ve iktisadi gelişmemizin ihtiyaçlarını hergün biraz daha fazla karşılayabilme vaziyetini elde edeceğini haklı olarak ümit etmek yerinde olur.

Çalışma kudretindeki bu gelişmenin İdareye, yılda 30 milyon lira raddesinde bir parayı, bu program karşılığı ödeyebilme kudretini vereceği tahmin olunmaktadır.

Çeşitli kredilerden faydalanarak, kredi ile temin edilecek ihtiyaçların bu suretle yıllık 30 milyon liralık bir ödeme ile temini mümkün olacağı anlaşılmıştır. Komisyonumuz yukarıda yazılı sebeplere binaen tasarıyı esas itibariyle kabul ederek maddeleri konuşmuştur.

Birinci madde, Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul olunmuştur.

İkinci madde, Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul olunmuş yalnız şekil değişikliği yapılmıştır.

Bu yetkinin Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü 1947 yılı bütçesi ödeneklerinde gereken değişikliği sağlamak üzere geçici bir maddenin tasarıya eklenmesi zaruri görülmüştür.

Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkanvekili	Bu rapor Sözcüsü	Kâtip
Diyarbakır	İzmir	Ankara
<i>C. Ekin</i>	<i>S. Dikmen</i>	<i>F. Öymen</i>
Afyon K.	Ankara	Aydın
<i>M. Aşkar</i>	<i>C. Gölet</i>	<i>R. Alpmann</i>
Bursa	Diyarbakır	Diyarbakır
<i>F. Bük</i>	<i>V. Dicleli</i>	<i>I. H. Tağrel</i>
Diyarbakır	Kastamonu	İzmir
<i>Ş. Uluğ</i>	<i>M. Akalın</i>	<i>M. Birsal</i>
Mardin	Niğde	Yozgad
<i>R. Erten</i>	<i>R. Gürsoy</i>	<i>A. Sunğur</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkındaki 4515 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 24 . I . 1944 tarihli ve 4515 sayılı Kanunun 22 . V . 1946 tarihli ve 4903 sayılı Kanunla değiştirilen 1 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Bakanlar Kurulunca onanacak programına göre Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü çeşitli ihtiyaçları için yıllık ödeme miktarı 30 000 000 lirayı geçmemek ve en çok 20 yılda ödenmek üzere 385 00 000 liraya kadar gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeğe Ulaştırma Bakanı yetkilidir..

Bu suretle girişilecek yüklenmeler her yıl Bütçe Kanunlarına bağlı gider cetvellerinde ayrı bir bölüme konulacak ödeneklerle karşılanır.

MADDE 2. — 24 . I . 1944 tarihli ve 4515 sayılı Kanunun 22 . V . 1946 tarihli ve 4903 sayılı Kanunla değiştirilen 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Birinci madde gereğince girişilecek yüklenmeler için faizleri ile birlikte birinci maddede yazılı miktarları geçmemek üzere bono çıkarmaya Ulaştırma Bakanlığının izni ile Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü, çıkarılacak bonolara kefalet etmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkındaki 4515 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Hükümetin birinci maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Aynı kanunun 4515 sayılı Kanunla değiştirilen ikinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Birinci madde gereğince girişilecek yüklenmeler için faizleriyle birlikte birinci maddede yazılı miktarları geçmemek üzere bono çıkarmaya, Ulaştırma Bakanının izniyle, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ve çıkarılacak bonolara kefalet etmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

GEÇİCİ MADDE — Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü 1947 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin 16 nci bölümünün 4 nü (4515 ve 4903 sayılı kanunlar gereğince girişilecek yüklenmeler karşılığı, bonoların itfa ve faiz karşılığı ile gümrük resmi, muamele vergisi ve başka giderleri) maddesine 18 milyon lira ek ödenek verilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 nü maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

Hü.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan <i>R. Peker</i>	Devlet Bakanı Başb. Yardımcısı <i>M. Ökmen</i>
Devlet Bakanı <i>M. A. Renda</i>	Adalet Bakanı <i>Ş. Devrin</i>
Millî Savunma Bakanı <i>C. C. Toydemir</i>	İçişleri Bakanı <i>Ş. Sökmensüer</i>
Dışişleri Bakanı <i>H. Saka</i>	Maliye Bakanı <i>H. N. Keşmir</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>Reşat Ş. Sirer</i>	Bayındırlık Bakanı <i>C. K. İncedayı</i>
Ekonomi Bakanı <i>T. B. Balta</i>	Sa. ve Sos. Y. Bakanı <i>Dr. B. Uz</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı <i>T. Coşkan</i>	Tarım Bakanı <i>F. Kurdoğlu</i>
Ulaştırma Bakanı <i>Ş. Keçek</i>	Ticaret Bakanı <i>A. İnan</i>
Çalışma Bakanı <i>Dr. S. Irmak</i>	

B. K.

MADDE 4. — Hükümetin 4 ncü maddesi aynıyle kabul edilmiştir.